

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Posudek vedoucího práce

Autor práce: Jana Zrůstková

Název práce: Změny v rámci přechodu na inkluzivní vzdělávání z pohledu učitelů na ZŠ

Autor posudku: Jaromír Mazák, Ph.D.

Návrh klasifikace práce: *velmi dobře*

Základní charakteristika práce.

Bakalářská práce v teoretické části představuje koncepci inkluzivního školství, inkluzivní školy a věnuje se také legislativě, která inkluzivní vzdělávání provází v Česku. V empirické části založené na hloubkových rozhovorech se pak autorka zaměřuje na pohled učitelek na vybrané aspekty zavádění inkluzivního vzdělávání v jejich školách i současný stav.

KONCEPČNÍ STRÁNKA PRÁCE

Má práce jasně formulovaný záměr, cíl, výzkumnou otázku a odpovídají jim závěry?

Hlavní výzkumná otázka:

Jak učitelé na ZŠ vnímají změny v rámci přechodu na inkluzivní vzdělávání žáků?

Specifické výzkumné otázky:

SVO1: Jaký byl pro učitele přechod k inkluzivnímu vzdělávání a jaké se jim dostalo pomoci připravit se na tento přechod?

SVO2: Jaká je pro učitele spolupráce s asistentem pedagoga a jak fungují žáci s SVP v běžné třídě?

SVO3: Jakým způsobem funguje kooperace s vedením školy a s rodinou žáka s SVP?

SVO4: Jaký aspekt inkluze v praxi by dle učitele stál za doladění?

Závěry dobře odpovídají stanoveným otázkám.

Má práce adekvátně stanovenou a jasně vyloženou metodu a postup řešení?

Autorka používá hloubkové polostrukturované rozhovory. Její přístup je motivován fenomenologickým zkoumáním, akcent je tedy kladen na vnímání situace učitelkami. Metoda dobře odpovídá výzkumným otázkám.

Jsou jednotlivé části práce (zejm. teoretická a empirická) vyvážené a vhodně propojené, vytváří text konzistentní celek?

Jednotlivé části jsou logicky propojeny. Oceňuji, že autorka se v diskusi vrací zpět k literatuře a své poznatky se s ní snaží propojit.

Jsou argumentace a text práce a vystavěny logicky, jasně, srozumitelně? Má práce přehlednou strukturu?

Ano, struktura práce je přehledná a logická.

OBSAH PRÁCE

Hodnocení kvality teoretické části práce (relevance k tématu a záměru práce, šíře a hloubka, vhléd autora do problematiky, samostatnost, originalita zpracování,...).

Teoretická část představuje solidní přehled principů, které určují ideál inkluzivního vzdělávání. Teoretická část je celkově hodně zakotvena v pedagogické vědě a méně v sociologické teorii. Autorka nabízí také přehled legislativního ukotvení procesu zavádění inkluze v českém školství. Za určitou slabinu teoretické části lze považovat, že inkluzivní vzdělávání představuje v určité ideální až zidealizované podobě. Poněkud chybí literatura, která by třeba na základě zahraniční zkušenosti shrnovala problémy zavádění inkluze, případně se k inkluzi stavěla jinak kriticky. Toto rámování teoretické části pak poněkud kontrastuje s více ambivalentním vnímáním inkluze u dotazovaných učitelek. Pokud neexistuje k problematice inkluze kritická literatura, bylo by dobré tuto skutečnost nějak reflektovat.

Hodnocení kvality empirické části práce (adekvátnost použitých metod a postupů vzhledem k cíli práce, správnost aplikace metod a postupů, prezentace a interpretace výsledků,...).

Empirickou část práce považuji za nejsilnější část textu. Autorce se podařilo navrhnout efektivní scénář a zrealizovat na jeho základě rozhovory, které poskytly mnoho zajímavých vhlédů do vnímání zavádění inkluze samotnými učitelkami. Autorce podle mě dobře podařilo dávat hlavní důraz na vnímání procesu učitelkami a nechat vyznít hlavní témata, která se v jejich vnímání inkluze objevují. Pohled učitelek je v empirické části jasně a srozumitelně zprostředkován.

Hodnocení diskuse a závěrů práce (soulad interpretací a závěrů s výsledky empirických analýz, provedení diskuse závěrů, snaha o vysvětlení závěrů a jejich argumentace, zodpovězení výzkumných otázek, naplnění cílů práce).

Ocenit lze autorčinu snahu vracet se v diskusi poznatků z rozhovorů zpět k literatuře a uvádět tak kvalitativní zjištění do širšího kontextu.

Kapitola závěr je v komparaci s diskusí méně zdařilá: jednak místy budí dojem už trochu zbytečného opakování a jednak nejsou některé závěry interpretovány příliš v duchu použité metody: metoda by měla vyústit v závěry formulované jako zprostředkování interpretací učitelek, nikoliv jako výpovědi o objektivní realitě, např.:

„Kvalitní spolupráce s rodinou žáka s SVP se ukázala být nezbytnou pro kompletní vzdělávání těchto žáků.“ Pro tento typ závěru použitá metoda nenabízí oporu. Závěry by měl být formulován ve vztahu k perspektivám zkoumaných učitelek.

V jednom případě mi pak nebylo jasné, kde se bere ve výpovědích učitelek opora pro daný závěr:

„Na základě provedeného výzkumného šetření bylo zjištěno, že učitelé zvládli přechod k inkluzivnímu vzdělávání díky navštíveným školením a převážně samostudiem problematiky vzdělávání žáků s SVP.“ (s. 51)

- z textu jsem nabyl dojmu, že školení byla považována převážně za neúčinná. Tento závěr mi proto přijde zavádějící.

FORMÁLNÍ ASPEKTY PRÁCE

Hodnocení naplnění kritérií odborného textu (rozsah práce (BP 72-126 tis. znaků, DP 108-162 tis. znaků) citační normy, odkazy, popis datových zdrojů, jasnost odlišení myšlenek autora od převzatých, seznam literatury atd.)

Text je po formální stránce převážně v pořádku. Z hlediska odbornosti se nachází spíše na pomezí sociologie a pedagogiky, což nevnímám jako závadu a na takovém mezioborovém přístupu jsme se na začátku práce dohodli. Sociologické rámování autorka dodává převážně skrze použitou metodu inspirovanou ve fenomenologii.

Hodnocení vhodnosti a úplnosti využití informačních zdrojů (literární prameny, databáze, zahraniční literatura, datové zdroje,...)

Autorka používá pestrou škálu zdrojů včetně některých textů zahraničních a také zdroje legislativní.

V seznamu literatury se mi nepodařilo vyhledat jeden zdroj:

„Podle datové zprávy NÚZ (2020) se téměř 64 % škol nezúčastnilo, nebo nebylo informováno o těchto odborných diskusích a nemělo tak šanci přispět k úpravám legislativních návrhů ohledně společného vzdělávání.“

- Navíc, co je NÚZ? Má jít to NÚV (Národní ústav pro vzdělávání)? Nebo jinou instituci?

Naopak dva zdroje jsou v seznamu uvedeny dvakrát.

Hodnocení jazykové, stylistické a grafické úrovně práce (grafická úprava, členění textu, označení příloh, zpracování tabulek, grafů, schémat atp.)

Celkově je práce na slušné jazykové úrovni, i když poměrně často se objevují zbytečné chyby v interpunkci. Drobné nekonzistence se objevují v citování, kdy někde je „tečka“ za závorkou označující zdroj (běžný způsob), a někde před ní.

Další poznámky

Pozor na nejasná tvrzení: „Přesto dle kontrolního závěru NKÚ (2020) došlo ke zlepšení výsledků inkludovaných žáků, jejich socializace a adaptace v kolektivu a to na 42 % z dotazovaných 1 778 škol v České republice.“ (s. 49) Tato věta vlastně nic nevypovídá, protože nevíme, co se děje u zbývajících

58 %. Tam se situace zhoršila? Tak to je nic moc. Nebo zůstala stejná? Pak je to asi přijatelný výsledek.

Celkové hodnocení práce

Autorce se podařilo dobře představit koncept či ideál inkluzivního vzdělávání včetně jeho dílčích komponent, principů a také legislativy, o kterou se opírá. Místy text teoretické části působí příliš idealizujícím dojmem a čtenář může postrádat kritičtější literaturu či reflexi, případně empirickou evidenci toho, že takto pozitivní vyznění je na místě, případně odstup autorky od nekriticky pozitivního vyznění. Empirická část je velmi zdařilá a nabízí zajímavé pohledy učitelek, které zavádění inkluze a inkluzi jako celek vnímají různorodě a jsou i do určité míry skeptické, ať už ohledně procesu zavádění, tak v některých případech ohledně myšlenky inkluze samotné. Z empirické části jsou poměrně patrná hlavní témata, která by se případně mohla stát předmětem intervence. Příjemné je propojení poznatků z rozhovorů s kontextem daným literaturou v diskusi, naopak formulace závěru není ve všech případech ideální vzhledem k textu empirické kapitoly. V celé práci je poměrně dost chyb v interpunkci. Celkově považuji práci za zdařilou, pěkně zpracovanou a navrhuji hodnocení „velmi dobře“.

Otázky a náměty k obhajobě

V textu vnímám možný (ale ne nutný) rozpor. Vícekrát je opakováno, že „Spolupráce s vedením školy je učiteli vnímána kladně.“ Na druhou stranu je také zjištěno, že učitelky nevnímaly podporu vedení při přechodu na inkluzivní vzdělávání. Je to rozpor? Změnilo se něco? Prosím o komentář.

Na s. 23 je graf rostoucího počtu žáků se SVP v běžných školách. Bylo by možné určit, nakolik jde o přeliv žáků ze zvláštních/speciálních škol a na kolik jde o čistě formálně změnu v tom smyslu, že školy žádají o finance na žáky, kteří dříve nebyli za žáky se SVP považováni, protože neexistovala motivace je takto evidovat?

Autorka již v úvodu práce uvádí: „Mezi laickou ale bohužel i odbornou společností se často setkáváme s mylnou představou, že inkluze prioritně slouží minoritním skupinám a ty jsou tímto způsobem pozitivně diskriminovány. Může za to nedostatečná vzdělanost a informovanost o významu pojmu inkluze.“ (s. 13).

-> Proč jde podle autorky o mylnou představu? Pokud bychom vyšli z rozlišení výroků na ty, které deklarují fakt (a lze je tedy označit za mylné, nebo pravdivé), a na ty, které sdělují postoj, potom vlastně autorka hodnocením představy jako mylné říká, že jde o představu o faktu, nikoliv o postoj. Je to skutečně tak? Na základě čeho konkrétně je pak tato představa označena za mylnou?

Datum:

Podpis: